

THE REFLECTION OF THE IMAGE OF THE HORSE IN THE UZBEK FOLK EPIC
(EXAMPLE OF THE EPICS OF ALPOMISH AND GOROGLI)

Shahlo Yakubova

Teacher 68-General secondary school

Abstract. This article provides detailed information about the epics "Alpomish" and "Goro'gli" from the Uzbek folk epics. The article describes their meaning, spirituality, and the classification of horse images, and describes their importance in preserving the national spirituality and historical monuments of the Uzbek people.

Key words: Uzbek, epic, hero, warrior, traditions, love, folk epic, image of a horse, rules of etiquette, friendship.

Annotatsiya. Bu maqolada O'zbek xalq dostonlaridan "Alpomish" va "Go'ro'g'li" dostonlari haqida batafsil ma'lumot berilgan. Maqolada ularning mazmuni, ma'naviyati, va ot obrazlarining tasnifi bayon qilinib, ularning o'zbek xalqining milliy ma'naviyatini va tarixiy yodgorliklarini saqlashdagi ahamiyati ta'riflangan.

Kalit so'zlar: O'zbek, doston, qahramon, jangchi, urf-odatlar, sevgi, xalq dostoni, ot obrazi, odob-ahloq qoidalari, do'stlik.

Kirish. O'zbek xalq dostonlari, o'zbek milliy adabiyotining asosiy qismi hisoblanadi va o'zbek xalqining mazmunli, o'zgaras ma'naviyatini ifodalaydigan ahamiyatga ega. Dostonlar, o'zbek xalqining tarixiy va madaniy yodgorliklarini saqlashda muhim rol o'ynagan. Bu maqolada, O'zbek xalq dostonlari haqida umumiy ma'lumotlarni ko'rsatib, ularning ahamiyatini ta'riflanadi.

O'zbek xalq dostonlari, O'zbekistonda yuzlab yillik tarixi bor bo'lgan va o'zbek xalqi jamiyatining kelajagi, milliyatining o'ziga xos mazmuni, adabiyoti va san'ati tarixida asosiy o'rni egallaydi. Bu dostonlar, qadimiy xalq madaniyatini, tabiatni, insonning asosiy tajribalarini va milliyatning ruhiyatini ifodalaydigan adabiy asarlar hisoblanadi.

O'zbek xalq dostonlarining bir qismi shu tarixiy muhitda yaratilgan va xalqning urf-odatlarini, tabiatni sevganligi, to'y-chaqchaqlari, ma'naviyatini ifodalayotgan sevgi va do'stlik, hayotning muhim vaqtlarini bayon qiladi. Ularning boshqa qismi esa qahramonlik, sevgi, do'stlik, qo'rquv, sabr, bilim olish, odob-ahloq qoidalari o'rgatadi. O'zbek xalq dostonlarining asosiy qismlari quyidagilar:

"Alpomish" - bu O'zbekistonning eng mashhur dostonlari orasida hisoblanadi va o'zbek xalqining qadimiy tafsilotlarini, jang-chong'ichaklarni, sevgi va tabiatni qiziqarli holatda ifodalaydi. Bu doston "Bobur-Shohning qissalari"ning ichiga kiradi.

"Davlatnama" - bu Navoiyning asarlaridan biri hisoblanadi va o'zbek adabiyoti tarixidagi eng qadimiy asarlardan biri. U bu doston yordamida o'zbek xalqining madaniy, siyosiy, va milliy ma'naviyati haqida gaplashadi.

"Qahramonlar" - Bu doston milliy inqiroz, jang-chong'ichaklar va o'zbek xalqining qahramonlarining hayoti va xarakterlarini aks ettiradi. Bu doston o'zbek xalqining mustaqilligiga erishish yillarida yaratilgan. O'zbek xalq dostonlari, o'zbek xalqining identifikatsiyasi va milliyatini saqlashda muhim vazifalarni bajaradi va o'zbek adabiyoti va madaniyati uchun o'ziga xos o'rin ega. Bu dostonlarning ma'naviyoti, tarixi va o'zgaras o'zbek xalqining milliyatini qo'llab-quvvatlaydi va uning kelajagini o'rgatadi. "Alpomish" O'zbek xalqining eng mashhur dostonlaridan biri hisoblanadi. Bu doston XIX asrning ikkinchi yarmida O'zbekistonda to'qima

da'vochisi sifatida mashhur bo'lgan qahramon Alpomish haqida aytadi. Alpomishni uning sog'lig'ida ajab o'zbek qo'rqinchli yaratiklar bilan urushayotgan qahramon sifatida tasvib qilishadi. Bu doston "Bobur-Shohning qissalari"ning bir qismi sifatida keltirilgan va u O'zbek xalqining tabiatini, urf-odatlarini, tafsilotlarini va milliyatini o'z ichiga olgan qadrlil asar hisoblanadi. Alpomishning xarakteri, uning odobi, do'stlari bilan munosibati va jangchilar qatorida o'ta kelgan to'sqin tajribalari uning milliy ma'naviyatini ifodalaydi.

"Go'ro'g'li" dostoni esa O'zbek xalqining milliy sevgi, odob-ahloq qoidalari va jangchilar qatlamini bayon qiladi. Bu dostonning asar ustidagi avtorlik muammoi mavjud, ammo uning eng mashhur versiyalari Munojot Olimova va Muhammad Yusuf olimlariga nisbatlanadi. "Go'ro'g'li" o'zbek xalqining qadimiy hayoti va uning do'stlarlik an'analari bilan bog'liq turli hikoyalarni o'z ichiga oladi. Bu dostonning muhim ma'naviyati uning odob-ahloq qoidalari, jasorat va muhabbatning aks ettirilishi bilan bog'liqdir. "Go'ro'g'li"ning hikoyasi o'zbek xalqining tarix va madaniyati uchun asosiy ahamiyatga ega bo'lgan dostonlardan biri hisoblanadi. Xalq dostonlarida "ot" (qahramon, junun, qahramonning yomon atrof-muhitini yoki urf-odatlarini tushunar ekan odam) obrazining tasnifi turli qiyosiyatlarga asoslangan. Ot obrazining turli xususiyatlari va funksiyalari:

Alpomish: "Alpomish" dostonida ot obrazini Alpomishning yaratiklar bilan jang qilishi va uning qahramonlik sifatlarini namoyish etishi orqali ifodalangan. Ot obrazining uchun jangchilar qatlamini qayta qurish, sevgi va yaqin do'stlar orqali o'zining qo'lida kerakli bo'lgan muhitni yaratish yordamchi maqsadlardan biri hisoblanadi. Ot Alpomishning muqobilini va uning o'zinga o'xshaganliklarini namoyish etish uchun bir vosita sifatida ishlatilgan.

Go'ro'g'li: "Go'ro'g'li" dostonida ot obrazi shunchaki Go'ro'g'li nomli qahramonning yaxshi do'stlarini ko'rib qolgan bir qutb bo'lib namoyish etilgan. Ot obrazining asosiy funksiyasi bu dostonning odob-ahloq qoidalari va yaxshi do'stlarning qadri-naxri yoritilishini ta'minlashdir. Go'ro'g'li nomi uning aynan ot obrazini aks ettiradi va Go'ro'g'li o'zinga o'xshash, sevimli, va etibor qozon sahablariga qiziqishgan bir qahramon sifatida tasvib qilinadi.

Ushbu dostonlarda ot obrazlari, jangchilar qatlamining roli va ahamiyati, qahramonning xarakterini tushunar ekan. Bu ot obrazlari milliy qadriyat, do'stlarlik, va qahramonlikning o'zbek xalqining odob-ahloq qoidalari va hayotiga ega bo'lgan ahamiyatini namoyish etish uchun ishlatilgan. Dostonlarda ot obrazlarining tasnifi odatda quyidagi turdagi jumlar yoki qismlar orqali amalga oshiriladi:

Alpomishning ot obrazlari: Alpomishning ot obrazlari, odatda u jangchilarning katta guruhi yoki o'z do'stlari orqali ifodalangan. Bu ot obrazlar Alpomishning janglarda ishonch va yordam olish uchun birinchi doimlarini quradilar. Ularning o'rtasida Alpomishning yaxshi do'stlari bor, ularga qo'rqinchli janglarda Alpomishga yordam beryapti.

Go'ro'g'li ot obrazlari: "Go'ro'g'li" dostonida ot obrazlari Go'ro'g'li do'stlarining yanaqqa yanaq keldi va ularga o'z qo'lida oqibat bermasligi uchun o'z faoliyatlarini boshqaradi. Ular Go'ro'g'li do'stlarining qahramonlikka erishishiga yordam beryapti va Go'ro'g'li bilan birga hayotlarini tinch qilishadi. Dostonlardagi ot obrazlar o'zbek xalqining tarixiy ma'naviyatini, adabiyotini va jangchilar qatlamining huquqni namoyish etishda muhim ahamiyatga ega. Ot obrazlari o'zbek dostonlarida muhim vazifalarni bajarish, qahramonning yordamchi va yosh do'stlarining rolini namoyish etish orqali o'zbek xalqining milliyatini va adabiyotini o'zlashtirishda ishlatiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sharipova M. B., Nizomova S. S. THE ARTISTIC IMAGE OF THE IMAGE OF "WATER" IN THE POEM //УЧЕНЫЙ XXI ВЕКА. – 2018. – №. 11. – С. 75.
2. Uraeva, D. S., Sharipova, M. B., Zaripova, R. I., & Nizomova, S. S. (2020). THE EXPRESSION OF THE NATIONAL TRADITIONS AND BELIEFS IN UZBEK PHRASEOLOGICAL UNITS. Theoretical & Applied Science, (6), 469-472.
3. Рахимов Ф. Б., Шарипова М. Б. МЕСТО ИННОВАЦИЙ В РЕШЕНИИ СОВРЕМЕННЫХ ПРОБЛЕМ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ //Academy. – 2020. – №. 5 (56).
4. Шарипова М. Б., Муродова Ш. Ш. ХУДОЖЕСТВЕННА ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ОБРЯДОВ В ЭПОСЕ «АЛПОМИШ» //Научный журнал. – 2020. – №. 9. – С. 32-34.
5. Шарипова М. Б., Мустакимова Г. А. Наследие мыслителей в эстетическом воспитании учащихся начальной школы //Вестник магистратуры. – 2019. №. 10-5. – С. 48-49.
6. Шарипова М. Б., Садуллоева М. Б. К. ПРОФЕССИЯ «УЧИТЕЛЬ» И ЕЁ РОЛЬ В ОБЩЕСТВЕ //Проблемы педагогики. – 2020. – №. 1 (46)